



INDICADOR D'URGÈNCIES HOSPITALÀRIES EN CONSUMIDORS DE SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES, 2018

1. Introducció

Analitzar les conseqüències sanitàries no mortals del consum de substàncies psicoactives aporta informació interessant per conèixer les característiques sobre l'ús d'aquestes, i resulta útil per realitzar les intervencions oportunes.

A Espanya existeix un sistema de informació desenvolupat al marc del Pla Nacional sobre Drogues en col·laboració amb les Comunitats i Ciutats Autònomes que inclou l' *Indicador d'urgències hospitalàries en consumidors de substàncies psicoactives*.

L'objectiu d'aquest indicador és la monitorització de les característiques de les urgències hospitalàries relacionades amb el consum no mèdic o no terapèutic de substàncies psicoactives a Espanya i a la nostra Comunitat amb les dades que obtenim de l'hospital de referència.

A les Illes Balears les dades procedeixen de l'Hospital Can Misses d'Eivissa.

En relació al mecanisme de recollida de dades, el personal responsable a cada Comunitat Autònoma recopila la informació a partir d'una revisió de les històries clíniques d'urgències, aquesta informació s'envia anualment al Observatori Espanyol de les Drogues i les Addiccions.

Per analitzar les dades que es recullen en aquest informe, s'ha dut a terme un anàlisi descriptiu, a través del càlcul de freqüències i percentatges i anàlisi de respostes múltiples.

Aquest indicador està en procés de revisió des de l'Observatori Nacional a partir de l'any 2017, on es va constituir un grup de feina format per la Comunitats d'Andalusia, Castilla i Lleó, Comunitat Valenciana, La Rioja, Madrid i el País Basc. Aquest grup de feina, està treballat a un estudi pilot on apliquen les diferents opcions per determinar la millor manera de modificar l'indicador.

En aquets darrers anys ja s'han fet alguns canvis, a l'any 2017 s'introdueix l'alcohol com a substància que ocasiona episodis a urgències, en el 2018 s'amplia el rang d'edat de 15 a 64 anys en la recollida de casos i s'elimina la recollida de les drogues



mencionades quedant només les drogues relacionades com a causa dels episodis d'urgències.

Les modificacions que és volen realitzar fan referència a l'actualització del protocol, millora de la qualitat de la informació, millora de la cobertura (geogràfica i/o temporal), i la gestió d'un sistema informàtic de recollida de dades.

Des del Pla Nacional sobre Drogues es té previst un modificació d'aquest indicador en els pròxims anys.

A la nostra Comunitat hi ha hagut canvis també en els darrers anys. Al 2015 només es varen recollir dades de 5 mesos el que no ho fa comparable amb els anterior anys.

Al 2016 es va recollir tot l'any.

Al 2017 varem començar la recollida per setmanes (un setmana al mes), seleccionades des del Pla Nacional, de les substàncies relacionades i mencionades i la introducció de l'alcohol com a causa d'episodis d'urgències.

Al 2018 s'amplia el tram d'edat que passa a ser d'entre 15 i 64 anys, i la recollida només de droga relacionada amb l'episodi.

Tot això fa que les comparatives siguin difícils d'analitzar.

Aquest Indicador és un indicador mostral, ja que només és recull un mostra de les urgències relacionades amb el consum de substàncies psicoactives a un hospital de referència, com a mínim en cada Comunitat i Ciutat Autònoma.

2. Informe: Resultats Hospital Can Misses (Eivissa).

L'any 2018 es varen registrar un total de 322 urgències en les quals es relaciona amb el consum de drogues a aquest hospital.

Taula 1. Distribució dels casos atesos per sexe.

Sexe	N	%
Homes	215	66,77%
Dones	107	33,23%
Total	322	100%

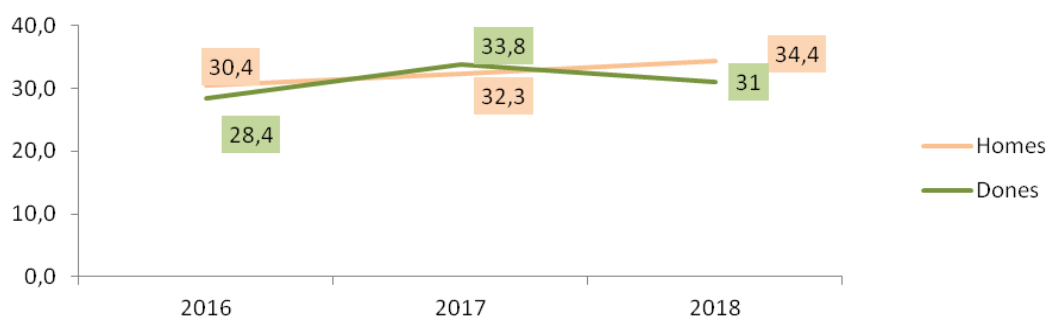
Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.



El 66,77% dels casos corresponen a homes (215) amb una edat mitjana de 34,4 anys. El 33,23% dels registres corresponen a dones (107) amb una edat mitjana de 31 anys.

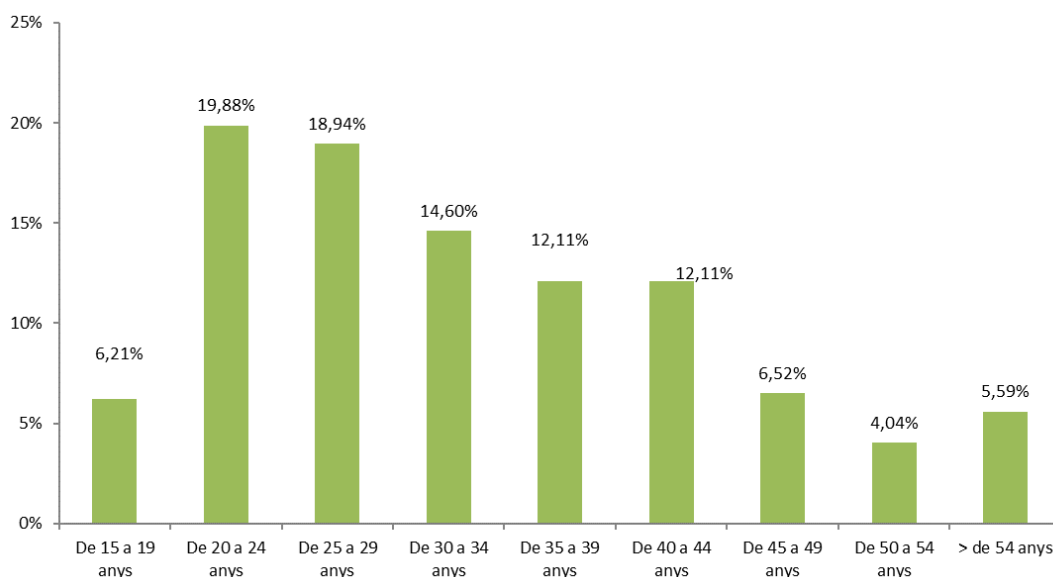
L'edat mitjana per tota la mostra (322) és de 33,3 anys.

Gràfica 1. Edats mitjanes per sexe 2016-2018



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

Gràfica 2. Distribució dels casos atesos per edat.

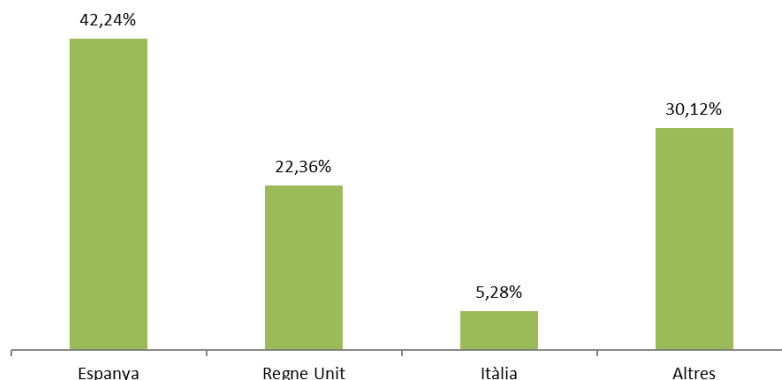


Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears

S'observa que els episodis es produeixen majoritàriament en la població de 20 a 34 anys. Sent un 53,42% dels casos.



Gràfica 3. Distribució per país de naixement.



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

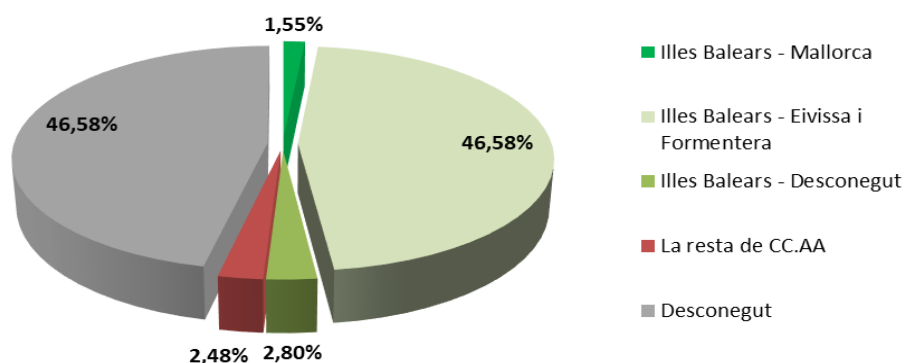
Pel que fa a la nacionalitat, el 42,24% (136) dels pacients són de nacionalitat espanyola.

Taula 2. Distribució dels casos atesos per residència.

Província de residència	
Illes Balears	50,93%
La resta de CC.AA	2,48%
Desconegut	46,58%

Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

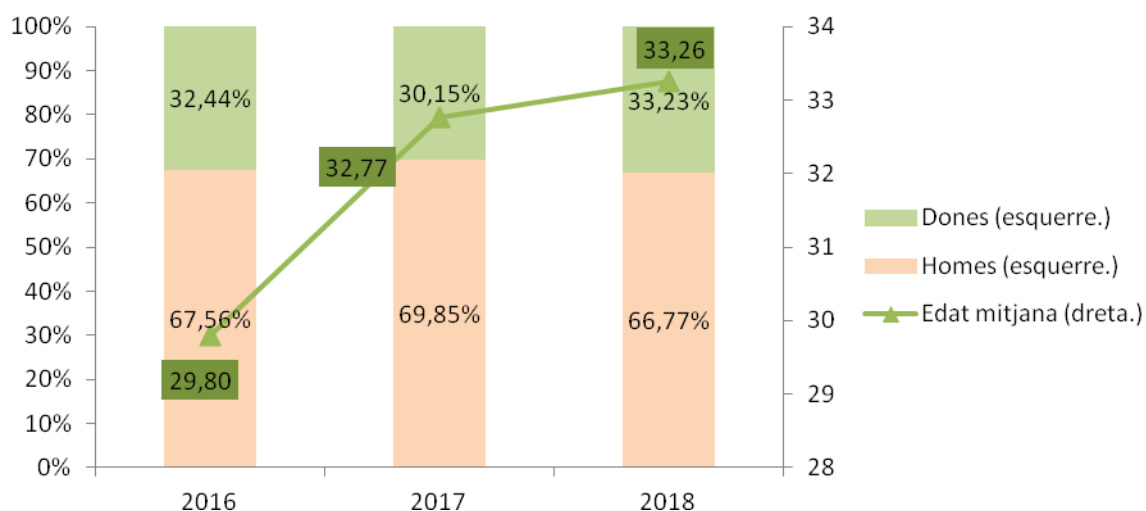
Gràfica 4. Distribució per residència.



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears



Gràfica 5. Distribució per sexe i edat mitjana, 2016-2018.



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

Al 2016 el 67,56% dels casos eren homes (152). El 32,44% (73) eren dones. Amb una edat mitjana de 29,80 anys.

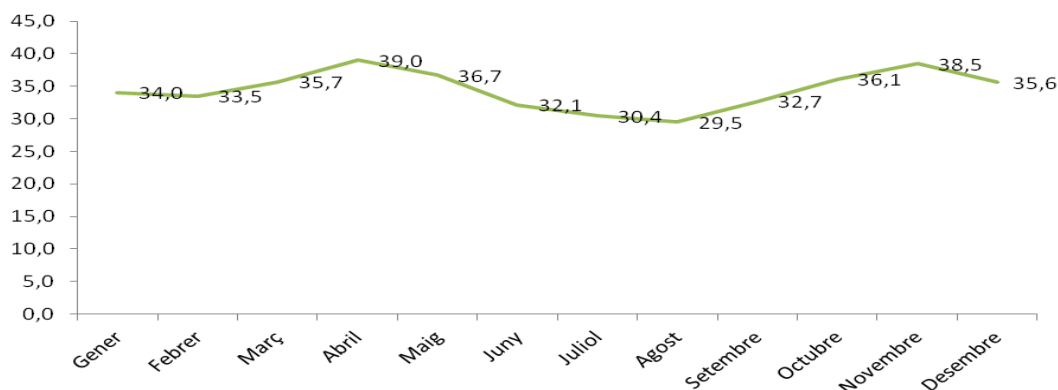
Al 2017 els homes eren un 69,85% (227), les dones un 30,15% (98) i l'edat mitjana dels casos recollits era de 32,77 anys.

Al 2018 els homes representaven un 66,77% (215), les dones representaven un 33,23% (107) i l'edat mitjana dels casos era de 33,26 anys.

Per una altre banda, l'increment de l'edat mitjana al 2017 i 2018 pot estar relacionat amb el fet que la recollida de dades va canviar a partir del 2017. A partir d'aquest any es varen començar a recollir casos d'una setmana al mes. Fent que l'edat mitjana estigui condicionat per la mostra recollida durant aquesta setmana en concret.



Gràfica 6. Evolució de l'edat mitjana per mes de l'any, 2018.



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

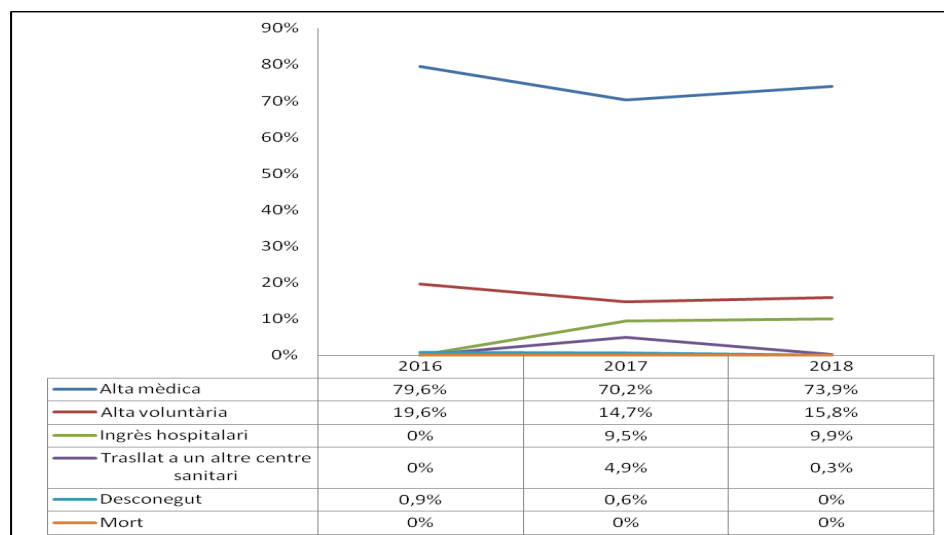
Resolució de les urgències, 2016- 2018.

L'any 2016 el 79,6% (179) de les urgències varen rebre l'alta mèdica, el 19,6% (44) és varen resoldre per alta voluntària. Un 0,9% (2) són dades desconegudes.

Al 2017 el 70,2% (229) de les urgències varen rebre l'alta mèdica, el 9,5% (31) varen tenir que ésser hospitalitzades i el 4,9 % (16) varen ésser traslladats a altre Centre Sanitari. Un 14,7% (48) dels casos és varen resoldre per alta voluntària.

Al 2018 el 73,9% (238) de les urgències varen rebre l'alta mèdica, el 15,8% (51) es varen resoldre per alta voluntària, el 9,9% (32) varen ser hospitalitzades i un 0,3% (1) varen ésser traslladades a un altre centre sanitari.

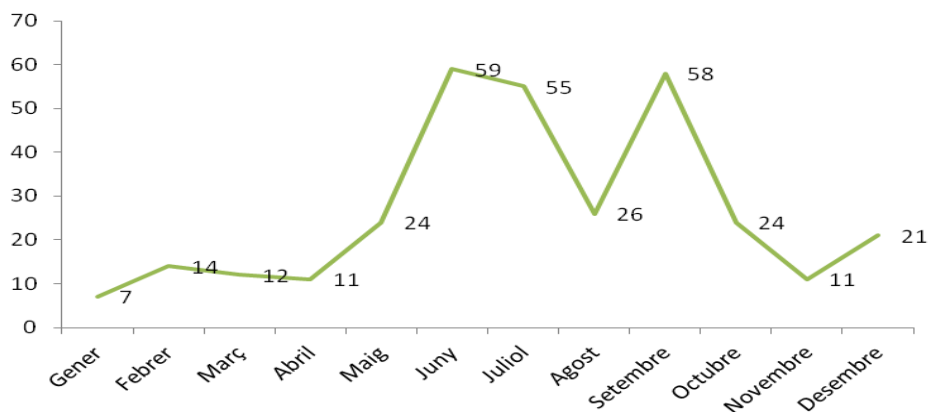
Gràfica 7. Resolució d'urgències, 2016-2018.



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.



Gràfica 8. Nombre d'usuaris atesos per mes durant el 2018.



Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

Aquestes dades estan condicionades amb el nou criteri a l'hora de registrar els casos d'urgència, essent recollits únicament durant una setmana concreta durant el mes. Les setmanes han estat seleccionades per el PNSD, aquestes són les que trobem a la taula que trobem a continuació.

Mes	Nº Setmana del mes	Primer dia	Darrer dia
1	3	15 de gener de 2018	21 de gener de 2018
2	1	5 de febrer de 2018	11 de febrer de 2018
3	1	5 de març de 2018	11 de març de 2018
4	2	9 de abril de 2018	15 de abril de 2018
5	1	7 de maig de 2018	13 de maig de 2018
6	3	18 de juny de 2018	24 de juny de 2018
7	2	9 de juliol de 2018	15 de juliol de 2018
8	4	27 de agost de 2018	2 de setembre de 2018
9	3	17 de setembre de 2018	23 de setembre de 2018
10	2	8 de octubre de 2018	14 de octubre de 2018
11	4	26 de novembre de 2018	2 de desembre de 2018
12	1	3 de desembre de 2018	9 de desembre de 2018

Si observem el mes d'agost pareix estrany que hi hagi un descens del nombre d'urgències, tenint en compte que Eivissa durant l'estiu té un gran oferta d'oci dirigit als joves i al consum de substàncies psicoactives, però a la gràfica s'observa un nombre d'urgències ateses a l'hospital similar al mes de maig, això és pot explicar pel fet que la setmana seleccionada per registrar les urgències el mes



d'agost correspon amb el final de mes, principis del mes de setembre. Període on disminueix la fluència turística que accedeix a aquest tipus d'oci.

Aquest fet impossibilita poder treure conclusions evolutives d'aquest indicador, ja que és impossible comparar-lo amb altres anys al no tenir els mateixos criteris al seleccionar la mostra objecte d'estudi.

Diagnòstics, 2018.

Els diagnòstics que ha donat lloc a urgències hospitalàries es poden classificar en els següents grups:

Taula 3. Distribució dels diagnòstics.

CIE-10	CATEGORIES DE DIAGNÒSTIC	FREQÜÈNCIA	%
C22	Tumors malignes d'òrgans digestiu	1	0%
F10	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús d'alcohol	103	32%
F12	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús de cannabinols	19	6%
F13	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús de sedants o hipnòtics	20	6%
F14	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús de cocaïna	61	19%
F15	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús d'altres estimulants, inclòs la cafeïna	24	7%
F16	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús de al·lucinògens	1	0%
F19	Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús uso de drogues	53	16%
F20-60	Trastorns mentals i del comportament	6	2%
G44	Cefalea	1	0%
I47-49	Malalties del sistema circulatori	2	1%
K29-92	Malalties del sistema digestiu	5	2%
L53	Malalties de la pell	1	0%
N12-39	Malalties del sistema genitourinari	3	1%
R0-45	Síntomes anormals clínics	14	4%
S01-70	Traumatismes	5	2%
Y04-49	Esdeveniment d'intenció no determinada	3	1%
	Total	322	100%

Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.



En la classificació dels diagnòstics es pot observar aquells que estan relacionats directament amb el consum de drogues que representen un 87,2% del total, sí bé hi ha altres diagnòstic no directament relacionat, però que en un segon o tercer diagnòstic sí està relacionat amb el consum de substàncies additives.

Com exemple podem posar que d'entre els 6 trastorns mental i de comportament n'hi ha 4 que tenen un segon diagnòstic relacionat amb el consum de diferents substàncies psicoactives. Que entre els 14 classificats com símptomes anormals clínics, n'hi ha 4 relacionats directament amb el consum de drogues (alcohol, cocaïna, heroïna).

Pel que fa al diagnòstic més usual que es detecta a les urgències hospitalàries per consum de substàncies psicoactives és els "Trastorns mentals i del comportament deguts a l'ús d'alcohol", essent aquesta substància la més consumida pel que han acudit a les urgències durant aquest any, com es vorà en la pròxima taula d'identificació de les substàncies.

Taula 4. Percentatges d'urgències per droga relacionada.

Drogues Relacionades	Total (N=322)	%	Homes (N=215)	%	Dones (N=107)	%
Alcohol	131	41%	89	41%	42	39%
Cocaïna	96	30%	73	34%	23	21%
Droga desconeguda	60	19%	38	18%	22	21%
Amfetamines/MDMA	43	13%	25	12%	18	17%
Cànnabis	41	13%	29	13%	12	11%
Hipnosedants	18	6%	9	4%	9	8%
Al·lucinògens	6	2%	5	2%	1	1%
Altres substàncies psicoactives	5	2%	1	0%	4	4%
Opiacis	4	1%	4	2%	0	0%

Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

La droga relacionada és la substància o les substàncies (hi ha individus que han pres més d'una substància) que donen lloc a l'episodi que origina l'entrada a urgències.

L'alcohol és la substància que ha originat, com a droga relacionada, el major nombre d'episodi d'urgències; amb un 41%. Aquesta substància ha afectat amb percentatge similar tant a homes (41%) com a dones (39%).

La segueix la cocaïna; amb un 30%. Aquesta substància ha estat present al 34% d'episodis d'urgències protagonitzats per homes. I a un 21% protagonitzat per dones.



Les amfetamines i MDMA han estat presents a un 13% del nombre d'urgències hospitalàries a l'hospital de Can Misses al 2018. Afectant a un 12% de les urgències protagonitzades per homes i a un 17% de les protagonitzades per les dones.

El cànnabis ha estat present a un 13% dels episodis d'urgències d'aquest any. Afectant amb percentatge similar tan a homes (13%) com a dones (11%).

El opiàcis únicament han estat presents entre els homes.

Taula 5. Via de consum per droga relacionada.

Drogues Relacionades	Oral	Pulmonar o fumada	Intranasal o esnifada	Parental o injectada	Altres
Alcohol	100%				
Cocaïna	7%	13%	80%	0%	0%
Amfetamines/MDMA	100%				
Cànnabis	7%	93%			
Hipnosedants	100%				
Altres substàncies psicoactives	100%				
Opiàcis	33%	67%	0%	0%	0%

Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

Les vies d'administració de les diferents substàncies és pot observar a la taula. La via més utilitzada pel consum d'al·lucinògens no s'ha pogut concretar perquè els 6 casos registrats no figura identificada.

La via oral és la més freqüent per l'alcohol, els hipnosedants, les amfetamines i el MDMA i per altres substàncies psicoactives.

La via intranasal o esnifada és la més comuna per la cocaïna.

La via més comuna que s'ha utilitzat pel consum de cànnabis ha estat la pulmonar o fumada.

Els opiàcis s'han consumit de forma oral el 33% dels casos i un 67% de forma fumada.



Consum de substàncies relacionat amb conceptes de policonsum o poliús:

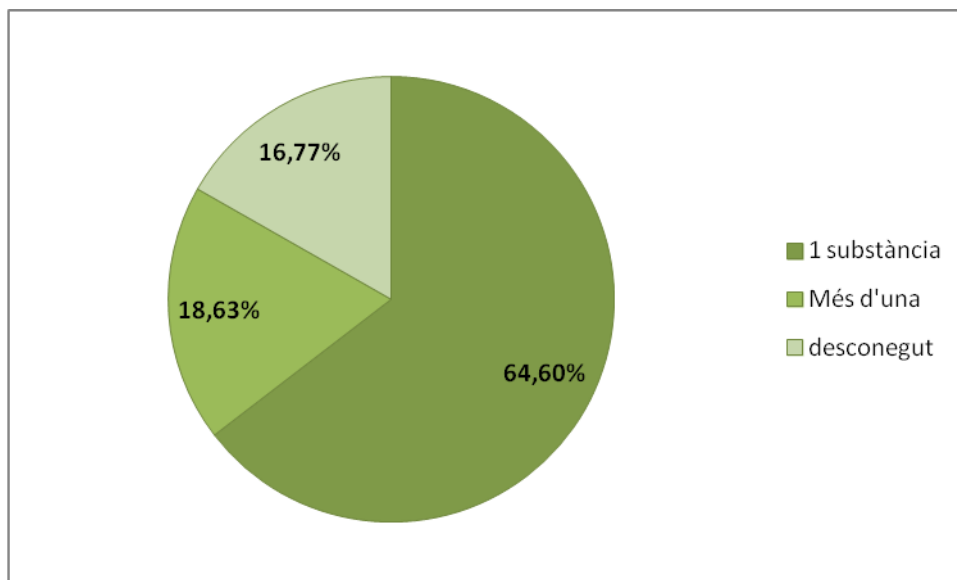
S'entén per **"Policonsum"**, quan el subjecte consumeix més d'una substància i "pràcticament resulta impossible" identificar quina és la droga principal. Es a dir, quina és la droga que el terapeuta considera que ha produït la dependència o els problemes clínics o socials més importants.

L'ús de varies substàncies, per si mateix, no es considera sempre policonsum, ja que es poden consumir varies drogues i només una (droga principal) ser la responsable dels problemes clínics i socials.

S'entén per **"Poliús"**, quan la substància no compleix els criteris de policonsum. En aquest context, poliús expressa únicament que la substància es consumeix conjuntament amb altres drogues.

Segons la mostra de persones que varen acudir a urgències analitzada a aquest informe, el 64,60% (208 casos) només va consumir una substància, 18,63% (60 casos) varen consumir més d'una substància i 16,77% (54 casos) no es poden agrupar per no estar registrada aquesta informació.

Gràfica 9. Percentatge segons el nombre de substàncies consumides al episodi d'urgència, 2018.



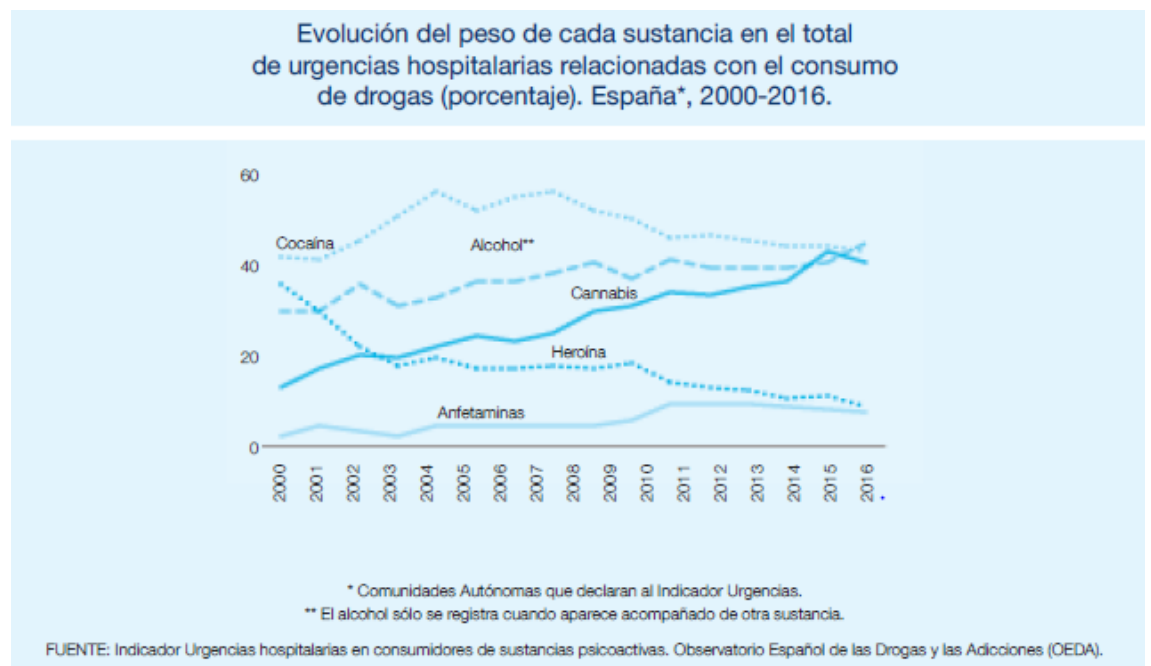
Font: Indicador d'urgències per consum de substàncies psicoactives Illes Balears.

3. Conclusió:

El PNSD elabora cada any un Informe sobre drogues a Espanya del darrer informe publicat el 2019 **“Informe sobre drogues 2019. España”**¹ que corresponen a dades del corresponents al 2017 o al any més recent disponible, en el cas d’urgències les dades fan referència a l’any 2016. Aquest informe resultats d’interès:

“Urgencias hospitalarias relacionadas con las drogas

La información sobre las urgencias hospitalarias relacionadas con las drogas en España proviene del Plan Nacional sobre Drogas, que realiza un seguimiento de las urgencias hospitalarias causadas directamente por el consumo no médico de sustancias psicoactivas entre adultos de 15 a 54 años. En 2016, se notificaron 4565 urgencias relacionadas con el consumo de drogas, el nivel más bajo registrado en los últimos 12 años. La cocaína fue la sustancia más frecuentemente notificada como la causa de los episodios de urgencias, seguida del cannabis. La proporción de urgencias relacionadas con la heroína se redujo a una cuarta parte desde 2000. Las anfetaminas y el MDMA/éxtasis fueron causas menos comunes de urgencias hospitalarias relacionadas con las drogas en España en 2016.”



Font: **“Informe 2018. Alcohol, Tabaco y drogas ilegales en España”**².

¹ **“Informe sobre drogues 2019. España”** Gobierno de España. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas, Pàg.19

² **“Informe 2018. Alcohol, Tabaco y drogas ilegales en España”**². Gobierno de España. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social. Delegación de Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Pàg 24.



Pel que fa a les dades registrades:

L'any 2018 es varen registrar un total de 322 urgències en les quals es relaciona amb el consum de drogues a aquest hospital.

El 66,77% dels casos corresponen a homes (215) amb una edat mitjana de 34,4 anys. El 33,23% dels registres corresponen a dones (107) amb una edat mitjana de 31 anys.

L'edat mitjana per tota la mostra (322) és de 33,3 anys.

S'observa que els episodis es produeixen majoritàriament en la població de 20 a 34 anys. Sent un 53,42% dels casos.

L'alcohol és la substància que ha originat, com a droga relacionada, el major nombre d'episodi d'urgències; amb un 41%. Aquesta substància ha afectat amb percentatge similar tant a homes (41%) com a dones (39%).

La segueix la cocaïna; amb un 30%. Aquesta substància ha estat present al 34% d'episodis d'urgències protagonitzats per homes. I a un 21% protagonitzat per dones.

Segons la mostra de persones que varen acudir a urgències analitzada a aquest informe, el 64,60% (208 casos) només va consumir una substància, 18,63% (60 casos) varen consumir més d'una substància i 16,77% (54 casos) no es poden agrupar per no estar registrada aquesta informació.